

**ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»**

Північноукраїнський інститут імені Героїв Крут

МАУП

Кафедра Управління персоналом, економіки праці та публічного управління

Схвалено на засіданні кафедри
УПЕППУ

Протокол № 1 від 26.08.2025 р.

Завідувач кафедри

Ганна ПОПОВА

***СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ТА СОЦІАЛЬНА
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ»***

Спеціальності: **051 Економіка**

Освітнього рівня: **перший (бакалаврський) рівень**

Освітньої програми: **«Економіка»**

Спеціалізація: _____

Розробник силябусу навчальної дисципліни:

Попова Ганна Юрїївна – кандидат економічних наук, доцент, завідувачка кафедри Управління персоналом, економіки праці та публічного управління

Викладач:

Беззубко Лариса Володимирівна - доктор наук з державного управління, професор кафедри Управління персоналом, економіки праці та публічного управління

Силябус розглянуто на засіданні кафедри Управління персоналом, економіки праці та публічного управління
Протокол №1 від 26.08.2025р.

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Економічна політика та соціальна відповідальність
Шифр та назва спеціальності	051 Економіка
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	обов'язкова
Кількість кредитів і годин	4 кредити/120 год. Лекції: 28 год. Практичні заняття: 28 год. Самостійна робота: 64 год.
Термін вивчення дисципліни	7 семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	Екзамен
Сторінка дисципліни на сайті	https://chern.maup.com.ua/opp-ekonomika-pershij-bakalavrskij-riven/

Загальна інформація про викладача. Контактна інформація. Комунікація

П.І.Б. викладача	Беззубко Лариса Володимирівна
Науковий ступінь	Доктор наук з державного управління
Вчене звання	Професор
Посада	Професор кафедри Управління персоналом, економіки праці та публічного управління
Дисципліни, які викладає НПП	Державне та регіональне управління, Антикризове управління, Економічна політика та соціальна відповідальність, Цифрова трансформація бізнесу
Напрями наукових досліджень	Економіка, економічний аналіз, державне управління, місцеве самоврядування
Посилання на реєстри ідентифікаторів для науковців	ORCID: https://orcid.org/0000-0003-1401-1694 Профіль Google Академія: https://scholar.google.com.ua/citations?user=dZA35PQAAAAJ&hl=ru
Контактна інформація викладача:	
E-mail:	-
Контактний тел.	-
Портфоліо викладача на сайті кафедри	https://chern.maup.com.ua/wp-content/uploads/2024/02/2024_bezzubko-l.v.-portfolio_-1.pdf

1. Структура курсу

1.1 Анотація курсу

Навчальна дисципліна «Економічна політика та соціальна відповідальність» вивчає вплив бізнесу на суспільство та навколишнє середовище, усвідомлення важливості соціальних, екологічних та етичних аспектів управління бізнесом.

1.2 Мета дисципліни

Мета дисципліни – ознайомлення здобувачів із теоретичними основами економічної діяльності держави, інституційними та соціально економічними інструментами коригування процесів функціонування національної економіки; формування навичок аналізу реальних економічних процесів; розвиток вміння приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем пов'язаних із функціонуванням національної економіки.

1.3 Предметом дисципліни «Економічна політика та соціальна відповідальність» є різні аспекти соціальної відповідальності, такі як етика в бізнесі, стосунки зі співробітниками, стосунки з клієнтами та споживачами, відносини з громадськістю, вплив на довкілля тощо.

1.4 Завдання вивчення дисципліни:

сформувати знання із загальної методології пізнання економічних процесів, застосування їх в економічному аналізі;

розуміння засад економічної політики й застосування набутих знань для аналізу економічних процесів в Україні, що відбуваються в умовах ринкової економіки;

сформувати компетенції щодо створення механізму управління корпоративною соціальною відповідальністю;

уміння ефективної взаємодії роботодавців з персоналом на засадах соціальної відповідальності;

застосовувати навички щодо побудови відносин підприємства із зовнішніми організаціями на засадах корпоративної соціальної відповідальності.

1.5 Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити:

Вивчення навчальної дисципліни «Економічна політика та соціальна відповідальність» базується на базуються на знаннях та вміннях, отриманих здобувачами освіти при вивченні таких дисциплін: «Історія та культура України», «Економічна теорія», «Основи права та антикорупційне законодавство», «Економіка підприємства», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Менеджмент», «Фінанси, гроші та кредит», «Історія економічної думки», «Маркетинг», «Філософія та логіка», «Міжнародна

економіка».

Постреквізити:

Після завершення курсу здобувачі набувають знань, умінь і навичок, які стануть основою для подальшого навчання, професійного зростання та виконання будь-яких навчальних завдань, передбачених в основних та вибіркових компонентах даної ОПП.

1.6 Програмні компетентності (загальні (ЗК); спеціальні (СК)):

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

1.7 Очікувані результати навчання (РН).

РН2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.

РН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

РН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

РН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

РН9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної,

економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

PH11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

PH12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

PH13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

PH15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

PH17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

PH22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

PH23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

PH24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

2. Зміст навчальної дисципліни

Курс складається з **двох змістових модулів**. Кожен модуль, у свою чергу, складається з лекційної та практичної частин.

Змістовий модуль 1. ДЕРЖАВНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ТА МЕХАНІЗМИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ

Тема 1. Національна економічна система як об'єкт економіко-політичних рішень

Національна економічна система як об'єкт економіко-політичних рішень. Концепції змісту національної економіки. Класифікація національних економік. Суб'єкти національної економіки. Структура національної економіки.

Національна безпека. Функції національної економіки. Показники економічної безпеки.

Середовище національної безпеки. Природно-екологічне середовище. Економічне середовище. Соціальне середовище. Інституційне середовище. Політико-правове середовище.

Тема 2. Інституціональна матриця економічної політики держави

Економічний потенціал національної економіки. Структура та засади вимірювання економічного потенціалу національної економіки, поняття та

види, функції. Методичні підходи до оцінювання потенціалу національної економіки.

Структура інститутів органів державної влади. Форми правління та державного устрою. Державні інститути та органи. Конституція України про основні засади державності. Правова та соціальна держава.

Характер взаємодії між державою та суспільством. Соціальне партнерство. Основні види політичних процесів. Політична кампанія. Мітинг. Демонстрація. Реформа.

Тема 3. Державність та державне регулювання економіки. Інструменти державного регулювання економіки

Господарський механізм. Сутність та елементи господарського механізму. Система управління економікою. Планування та програмування.

Держава як суб'єкт економічних відносин. Економічні функції держави. Концепції державного регулювання. Сутність, цілі, важелі (інструментарії) та основні напрями регулювання економіки.

Основні форми державного регулювання. Роль фінансів у господарському механізмі. Фінансова система. Державні фінанси. Фіскальна політика. Фіскальні методи регулювання виробництва. Грошово-кредитна система. Необхідність удосконалення механізму господарювання в Україні.

Тема 4. Політика економічного зростання та соціального розвитку в національній економіці

Стратегічні цілі економічного зростання. Стійкий розвиток соціально-економічних процесів. Розвиток інноваційної та інвестиційної діяльності. Підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності економіки.

Соціальний розвиток як складова економічної політики. Орієнтація на покращення якості життя населення, соціальну справедливість, зменшення нерівності доходів та доступ до освіти і охорони здоров'я.

Проблеми та інструменти реалізації політики економічного зростання та соціального розвитку. Баланс між економічним зростанням і соціальною стабільністю. Управління інфляцією, зайнятістю, державними видатками. Використання фіскальної, монетарної, інвестиційної та інноваційної політики як основних інструментів.

Змістовий модуль 2. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Тема 5. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку

Концепція сталого розвитку. Економічна, соціальна та екологічна складові сталого розвитку. Концепція соціальної відповідальності як система науково обґрунтованих понять, принципів і положень концепції сталого розвитку. Роль соціальної відповідальності у реалізації концепції сталого розвитку.

Реалізація концепції сталого розвитку на засадах соціальної відповідальності. Система соціального партнерства як механізм ефективній взаємодії держави, бізнесу та інститутів громадянського суспільства.

Цілі відповідальності. реалізації концепції корпоративної соціальної Суспільна злагода. Стале соціально-економічне зростання. Розвиток соціальних чинників виробництва – людського і соціального капіталу і посилення їх дії на економічну діяльність.

Тема 6. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності.

Державні програми соціально-економічного програмування. Збалансування інтересів роботодавців та найманих працівників. Створення стабільних умов розвитку трудових відносин. Максимізація корисності найманих працівників. Права людини і ведення бізнесу. Роль департаменту людськими ресурсами в інтегруванні соціальної відповідальності в організацію.

Права людини на робочому місці. Відповідність основним правам і свободам людини на підприємстві. Конвенції Міжнародної організації праці. Закони України щодо професійних спілок. Глобальні принципи Саллівана. Ініціативи з прав людини Глобального Договору ООН.

Практика партнерства між роботодавцями і працівниками. Соціально відповідальний роботодавець. Економічний ефект від партнерських відносин між роботодавцями та працівниками. Моніторинг лояльності працівників. Мотивації та зобов'язання співробітників. Організація тренінгів на робочому місці. Кар'єрне зростання. Компенсації та стимулюючі програми. Етика і корпоративні цінності.

Тема 7. Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності.

Взаємодія зі стейкхолдерами як основний принцип соціальної відповідальності. Залучення стейкхолдерів. Поняття та види стейкхолдерів. Євро пейський досвід. Визначення стейкхолдерів компанії. Карта стейкхолдерів. Матриця стейкхолдерів. Стратегічний діалог. Оцінка діалогу за стейкхолдерами.

Державна політика як основа формування простору взаємодії держави, суспільства й бізнесу. Основне втримання й напрямки державної політики. Формування й проблеми реалізації державної економічної політики. Основні напрямки державної соціальної політики. Формування й проблеми реалізації соціальної відповідальності держави.

Втручання влади в діяльність компанії: вітчизняний і закордонний досвід. Конфлікти суспільства й бізнесу, влади й бізнесу. Тенденція розвитку особистих зв'язків, лобізм, корупція. Лобізм як об'єкт корпоративного керування. Корупція як елемент реальної дійсності.

Тема 8. Екологічна компонента соціальної відповідальності

Стан довкілля як глобальна проблема. Масштаб екологічних проблем. Економічні та соціальні прояви екологічних проблем. Міжнародні ініціативи із навколишнього середовища. Міжнародний стандарт ISO 14000. Міжнародний і український відповідальності.

Досвід впровадження принципів екологічної відповідальності як складова соціальної відповідальності. Основні принципи і напрямки соціальної відповідальності у сфері захисту довкілля. Першорядне вирішення екологічних проблем. Програми з контролю забруднення та захисту довкілля, збереження природних ресурсів, дотримання екологічних стандартів тощо. Міжнародні документи щодо навколишнього середовища та стандарти екологічного менеджменту.

Законодавство України про охорону довкілля. Стратегія національної екологічної політики України на період до 2020 року. Основні принципи охорони навколишнього природного середовища. Пріоритетність вимог екологічної безпеки. Водний, Лісовий та Земельний кодекси.

Тема 9. Соціальне партнерство як інструмент формування соціальної відповідальності

Соціальна відповідальність корпорації як бізнес-стратегія. Соціальна відповідальність як фактор стійкого розвитку підприємства, інструмент управління ризиками та засіб підвищення ефективності управління. Довгострокові вклади в соціально-економічний розвиток територій. Відповідальність за збереження довкілля. Відповідальність перед співробітниками та іншими стейкхолдерами.

Декларація соціального партнерства. Відносини з місцевими громадами. Принципи взаємовигідного співробітництва. Співпраця з органами влади та іншими стейкхолдерами. Розробка соціальних програм. Оцінка результативності соціального партнерства.

Створення соціально сприятливого середовища. Прозорість ведення бізнесу. Легітимність форм власності. Позитивний економічний і соціальний вплив підприємства на суспільство. Обговорення важких запитань. Ефективні форми взаємодії із зацікавленими сторонами й групами впливу.

Тема 10. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні

Концепція Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні. Терміни і поняття, що використовуються у Концепції. Характеристика і аналіз проблеми, на розв'язання якої спрямована Стратегія. Мета і завдання Стратегії. Обґрунтування доцільності розроблення і реалізації Стратегії на основі зарубіжного та вітчизняного досвіду. Внутрішній контекст розвитку соціальної відповідальності в Україні. Цілі, досягненню яких присвячена Стратегія. Зовнішній контекст розвитку соціальної відповідальності в Україні.

Складові розвитку соціальної відповідальності в Україні. Організаційні та нормативні умови розвитку соціальної відповідальності. Розвиток

можливостей та компетенцій бізнес-організацій для підтримки їх у реалізації соціальної відповідальності. Підвищення обізнаності щодо соціальної відповідальності серед різних груп заінтересованих осіб.

Очікувані результати реалізації Стратегії. Короткострокові результати (до трьох років з моменту затвердження Стратегії). Довгострокові результати. Фінансування реалізації Стратегії. Термін виконання Стратегії

3. Технічне й програмне забезпечення/обладнання

Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загальнонавчаних програм та операційних систем, таких, як програми презентацій Microsoft PowerPoint, Open Office Impress, мультимедійний проєктор та комп'ютер для проведення аудиторних занять, доступ здобувачів вищої освіти до Інтернету.

4. Форми і методи навчання

Основними формами занять із навчальної дисципліни «Економічна політика та соціальна відповідальність» є практичні заняття та самостійна робота здобувачів вищої освіти.

При проведенні практичних занять передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як-то: робота у малих групах, рольові ігри, дискусія, публічні виступи, групові проєкти та кейс-завдання.

Здобувачі освіти опрацьовують інформацію з наукових, навчальних та лекційних джерел, в тому числі за допомогою всесвітньої мережі Інтернет і бібліотек, під час занять виконують усні та письмові завдання, виступають із доповідями та презентаціями, що можуть бути підготовленими як у групі, так і індивідуально.

Програмою курсу також передбачено **індивідуальні завдання.**

5. Система оцінювання та вимоги (критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти та розподіл балів, які вони отримують)

Оцінювання знань здійснюється відповідно до:

1. Положення про організацію освітнього процесу в ПрАТ «ВНЗ «МАУП» <https://surl.li/bpxlbi>
2. Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП» <http://surl.li/fkfyee>

**Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти
Розрахунок балів (ЗМ1, ЗМ2)**

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування та робота на семінарських (практичних) заняттях	2	6	12
Виконання завдань для самостійної роботи	2	9	18
Виконання модульної роботи	20	2	40
Виконання ІНДЗ	30	1	30
Разом:			100

5.1 Відвідування та робота на семінарських (практичних) заняттях та критерії їх оцінювання

Під час вивчення курсу виконується *робота на практичних заняттях по кожній з 10 тем.*

Критерії оцінювання:

правильність відповідей та розрахунків – від 0 до 1,5 балів;

відповідність оформлення практичних робіт вимогам – 0,5 бали (враховуються лише за умови нарахування балів за правильність відповідей та розрахунків).

Максимальна кількість балів за одну роботу – **2 бали.**

Максимальна кількість балів за семінарські (практичні) заняття по курсу – **12 балів.**

Зміст практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p style="text-align: center;">Тема 1. Національна економічна система як об'єкт економіко-політичних рішень</p> <p style="text-align: center;"><i>Практичне заняття 1</i></p> <p>Семінар-дискусія</p> <p>1. Національна економічна система як об'єкт економіко-політичних рішень. Концепції змісту національної економіки. Класифікація національних економік. Суб'єкти національної економіки. Структура національної економіки.</p> <p>2. Національна безпека. Функції національної економіки. Показники економічної безпеки.</p> <p>3. Середовище національної безпеки. Природно-екологічне середовище. Економічне середовище. Соціальне середовище. Інституційне середовище. Політико-правове середовище.</p> <p>Виконання тестових завдань</p> <p>Розгляд ситуативних прикладів</p>	2
2	<p style="text-align: center;">Тема 2. Інституціональна матриця економічної політики держави</p> <p style="text-align: center;"><i>Практичне заняття 2</i></p>	2

	<p>Питання для обговорення</p> <p>1. Економічний потенціал національної економіки. Структура та засади вимірювання економічного потенціалу національної економіки, поняття та види, функції. Методичні підходи до оцінювання потенціалу національної економіки.</p> <p>2. Структура інститутів органів державної влади. Форми правління та державного устрою. Державні інститути та органи. Конституція України про основні засади державності. Правова та соціальна держава.</p> <p>3. Характер взаємодії між державою та суспільством. Соціальне партнерство. Основні види політичних процесів. Політична кампанія. Мітинг. Демонстрація. Реформа.</p> <p>Розгляд ситуативних прикладів Виконання тестових завдань</p>	
3	<p>Тема 3. Державність та державне регулювання економіки. Інструменти державного регулювання економіки <i>Практичне заняття 3</i></p> <p>Письмове опитування</p> <p>1. Господарський механізм. Сутність та елементи господарського механізму. Система управління економікою. Планування та програмування.</p> <p>2. Держава як суб'єкт економічних відносин. Економічні функції держави. Концепції державного регулювання. Сутність, цілі, важелі (інструментарії) та основні напрями регулювання економіки.</p> <p>3. Основні форми державного регулювання. Роль фінансів у господарському механізмі. Фінансова система. Державні фінанси. Фіскальна політика. Фіскальні методи регулювання виробництва. Грошово-кредитна система. Необхідність удосконалення механізму господарювання в Україні.</p> <p>Розгляд ситуативних прикладів Виконання тестових завдань</p>	4
4	<p>Тема 4. Політика економічного зростання та соціального розвитку в національній економіці <i>Практичне заняття 4</i></p> <p>Семінар-дискусія</p> <p>1. Стратегічні цілі економічного зростання. Стійкий розвиток соціально-економічних процесів. Розвиток інноваційної та інвестиційної діяльності. Підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності економіки.</p> <p>2. Соціальний розвиток як складова економічної політики. Орієнтація на покращення якості життя населення, соціальну справедливість, зменшення нерівності доходів та доступ до освіти і охорони здоров'я.</p> <p>3. Проблеми та інструменти реалізації політики економічного зростання та соціального розвитку. Баланс між економічним зростанням і соціальною стабільністю. Управління інфляцією, зайнятістю, державними видатками. Використання фіскальної, монетарної, інвестиційної та інноваційної політики як основних інструментів.</p> <p>Розгляд ситуативних прикладів Виконання тестових завдань</p>	2
5	<p>Тема 5. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку <i>Практичне заняття 5</i></p> <p>Питання для обговорення</p> <p>1. Концепція сталого розвитку. Економічна, соціальна та екологічна складові сталого розвитку. Концепція соціальної відповідальності як</p>	2

	<p>система науково обґрунтованих понять, принципів і положень концепції сталого розвитку. Роль соціальної відповідальності у реалізації концепції сталого розвитку.</p> <p>2. Реалізація концепції сталого розвитку на засадах соціальної відповідальності. Система соціального партнерства як механізм ефективної взаємодії держави, бізнесу та інститутів громадянського суспільства.</p> <p>3. Цілі відповідальності. реалізації концепції корпоративної соціальної Суспільна злагода. Стале соціально-економічне зростання. Розвиток соціальних чинників виробництва – людського і соціального капіталу і посилення їх дії на економічну діяльність.</p> <p>Розгляд ситуативних прикладів Виконання тестових завдань</p>	
6	<p>Тема 6. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності <i>Практичне заняття 6</i></p> <p>Письмове опитування</p> <p>1. Державні програми соціально-економічного програмування. Збалансування інтересів роботодавців та найманих працівників. Створення стабільних умов розвитку трудових відносин. Максимізація корисності найманих працівників. Права людини і ведення бізнесу. Роль департаменту людськими ресурсами в інтегруванні соціальної відповідальності в організацію.</p> <p>2. Права людини на робочому місці. Відповідність основним правам і свободам людини на підприємстві. Конвенції Міжнародної організації праці. Закони України щодо професійних спілок. Глобальні принципи Саллівана. Ініціативи з прав людини Глобального Договору ООН.</p> <p>3. Практика партнерства між роботодавцями і працівниками. Соціально відповідальний роботодавець. Економічний ефект від партнерських відносин між роботодавцями та працівниками. Моніторинг лояльності працівників. Мотивації та зобов'язання співробітників. Організація тренінгів на робочому місці. Кар'єрне зростання. Компенсації та стимулюючі програми. Етика і корпоративні цінності.</p> <p>Розгляд ситуативних прикладів Виконання тестових завдань</p>	2
7	<p>Тема 7. Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності. <i>Практичне заняття 7</i></p> <p>Семінар-дискусія</p> <p>1. Взаємодія зі стейкхолдерами як основний принцип соціальної відповідальності. Залучення стейкхолдерів. Поняття та види стейкхолдерів. Євро пейський досвід. Визначення стейкхолдерів компанії. Карта стейк холдерів. Матриця стейкхолдерів. Стратегічний діалог. Оцінка діалогу за стейкхолдерами.</p> <p>2. Державна політика як основа формування простору взаємодії держави, суспільства й бізнесу. Основне втримування й напрямки державної політики. Формування й проблеми реалізації державної економічної політики. Основні напрямки державної соціальної політики. Формування й проблеми реалізації соціальної відповідальності держави.</p> <p>3. Втручання влади в діяльність компанії: вітчизняний і закордонний досвід. Конфлікти суспільства й бізнесу, влади й бізнесу. Тенденція розвитку особистих зв'язків, лобізм, корупція. Лобізм як об'єкт</p>	2

	<p>корпоративного керування. Корупція як елемент реальної дійсності.</p> <p>Розгляд ситуативних прикладів</p> <p>Виконання тестових завдань</p>	
8	<p>Тема 8. Екологічна компонента соціальної відповідальності</p> <p><i>Практичне заняття 8</i></p> <p>Питання для обговорення</p> <p>1. Стан довкілля як глобальна проблема. Масштаб екологічних проблем. Економічні та соціальні прояви екологічних проблем. Міжнародні ініціативи із навколишнього середовища. Міжнародний стандарт ISO 14000. Міжнародний і український відповідальності.</p> <p>2. Досвід впровадження принципів екологічної відповідальності як складова соціальної відповідальності. Основні принципи і напрямки соціальної відповідальності у сфері захисту довкілля. Першорядне вирішення екологічних проблем. Програми з контролю забруднення та захисту довкілля, збереження природних ресурсів, дотримання екологічних стандартів тощо. Міжнародні документи щодо навколишнього середовища та стандарти екологічного менеджменту.</p> <p>3. Законодавство України про охорону довкілля. Стратегія національної екологічної політики України на період до 2020 року. Основні принципи охорони навколишнього природного середовища. Пріоритетність вимог екологічної безпеки. Водний, Лісовий та Земельний кодекси.</p> <p>Розгляд ситуативних прикладів</p> <p>Виконання тестових завдань</p>	4
9	<p>Тема 9. Соціальне партнерство як інструмент формування соціальної відповідальності</p> <p><i>Практичне заняття 9</i></p> <p>Письмове опитування</p> <p>1. Соціальна відповідальність корпорації як бізнес-стратегія. Соціальна відповідальність як фактор стійкого розвитку підприємства, інструмент управління ризиками та засіб підвищення ефективності управління. Довгострокові вклади в соціально-економічний розвиток територій. Відповідальність за збереження довкілля. Відповідальність перед співробітниками та іншими стейкхолдерами.</p> <p>2. Декларація соціального партнерства. Відносини з місцевими громадами. Принципи взаємовигідного співробітництва. Співпраця з органами влади та іншими стейкхолдерами. Розробка соціальних програм. Оцінка результативності соціального партнерства.</p> <p>3. Створення соціально сприятливого середовища. Прозорість ведення бізнесу. Легітимність форм власності. Позитивний економічний і соціальний вплив підприємства на суспільство. Обговорення важких питань. Ефективні форми взаємодії із зацікавленими сторонами й групами впливу.</p> <p>Розгляд ситуативних прикладів</p> <p>Виконання тестових завдань</p>	4
10	<p>Тема 10. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні</p> <p><i>Практичне заняття 10</i></p> <p>Семинар-дискусія</p> <p>1. Концепція Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні. Терміни і поняття, що використовуються у Концепції. Характеристика і аналіз проблеми, на розв'язання якої спрямована Стратегія.</p>	4

	<p>Мета і завдання Стратегії. Обґрунтування доцільності розроблення і реалізації Стратегії на основі зарубіжного та вітчизняного досвіду. Внутрішній контекст розвитку соціальної відповідальності в Україні. Цілі, досягненню яких присвячена Стратегія. Зовнішній контекст розвитку соціальної відповідальності в Україні.</p> <p>2. Складові розвитку соціальної відповідальності в Україні. Організаційні та нормативні умови розвитку соціальної відповідальності. Розвиток можливостей та компетенцій бізнес-організацій для підтримки їх у реалізації соціальної відповідальності. Підвищення обізнаності щодо соціальної відповідальності серед різних груп заінтересованих осіб.</p> <p>3. Очікувані результати реалізації Стратегії. Короткострокові результати (до трьох років з моменту затвердження Стратегії). Довгострокові результати. Фінансування реалізації Стратегії. Термін виконання Стратегії.</p> <p>Розгляд ситуативних прикладів Виконання тестових завдань</p>	
Усього за навчальною дисципліною		28

Під час вивчення курсу виконуються *завдання для самостійних робіт по запропонованих нижче темах.*

Критерії оцінювання:

змістовність – 1 бал.

відповідність темі та вимогам оформлення – 1 бал.

Максимальна кількість балів за одиницю самостійної роботи – 2 бали.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу по курсу – 18 балів.

5.2 Зміст завдань для самостійної роботи здобувача (СРЗ)

Самостійна робота здобувача (СРЗ) з курсу «Економічна політика та соціальна відповідальність» - це вид науково-практичної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета СРЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст СРЗ: завершена теоретично-практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Кейси для самостійного виконання

Кейс 1. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності.

ВАТ "Миколаївцемент" – цементний завод, що входить у групу Lafarge з 1999 р. Профіль діяльності підприємства – виробництво 3 типів на різні

потреби ринку. Виробнича потужність становить 1,4 млн. тонн цементу на рік. "Миколаївцемент" – це містоутворююче підприємство, його внесок до бюджету Миколаївського району становить понад 60 %, протягом останніх 5 років вкладено на 5,5 млн. грн соціальних інвестицій, а вартість інвестиційних проектів з охорони довкілля за останні 4 роки складає 100 млн. грн.

Чисельність працівників – 650 осіб.

Веб-сайт: <http://www.mykolaiv.lviv.ua/>.

Рівень 1. Опішіть систему безпеки праці та охорони здоров'я, створену на підприємстві.

Рівень 2. Здійсніть SWOT-аналіз цієї системи.

Рівень 3. Порівняйте програми компанії з питання охорони й безпеки праці в інших країнах.

Кейс 2. Екологічна компонента соціальної відповідальності.

Рівень 1. Одним з головних аспектів соціальної відповідальності є екологічна відповідальність. Увага до втілення екологічної відповідальності підвищилася внаслідок загострення глобальних екологічних проблем, а саме: зміна клімату, забруднення довкілля, руйнування екологічних систем, зменшення запасів природних ресурсів тощо. Яких, з вашої точки зору, основних екологічних принципів необхідно дотримуватися соціально відповідальному підприємству?

Рівень 2. Для відповіді моделюйте реальну ситуацію при обґрунтуванні інвестиційного проекту на вибір:

- 1) завод мінеральних добрив
- 2) завод по виробництву автомобільних шин
- 3) швейна фабрика
- 4) завод з виробництва сірки та її кислот
- 5) коксохімічний комбінат
- 6) металургійний завод.

Рівень 3. Для відповіді моделюйте реальну ситуацію при обґрунтуванні інвестиційного проекту, сферу діяльності підприємства виберіть самостійно, бажано 3-го рівня по шкалі Лошера.

Кейс 3. Моніторинг корпоративної соціальної відповідальності.

Рівень 1. Моніторинг та оцінка залучення стейкхолдерів надзвичайно важлива для налагодження діалогу і забезпечення процесу безперервних консультацій та постійних інновацій. Кожна компанія, яка зобов'язалася залучати стейкхолдерів, розробляє свої показники ефективності. Розробіть показники ефективності соціальної відповідальності на підприємстві, використовуючи стандарт AA1000 – основний стандарт, що визначає правила і принципи роботи зі стейкхолдерами.

Рівень 2. Дайте оцінку участі заінтересованих сторін та вкажіть на підвищення якості впровадження.

Рівень 3. Складіть матрицю стейкхолдерів:

Група стейкхолдерів

Інтереси стейкхолдерів

Оцінка впливу

Потенційні стратегії для формування діалогу, підтримки та усунення перешкод.

5.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Проведення модульного контролю з дисципліни «Економічна політика та соціальна відповідальність» здійснюється у формі виконання завдань модульної контрольної роботи.

Модульний контроль проходить у два етапи:

1 етап – виконання завдань.

2 етап – перевірка та оцінювання результатів викладачем: відповіді оцінюються за критеріями відповідності, повноти, коректності та логічності викладу.

Характеристика завдань.

МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА №1 Економічна політика та соціальна відповідальність

Завдання 1 (тестове), 15 балів

1. Основною метою економічної політики держави є:

- а) збільшення державних видатків;
- б) забезпечення економічного зростання і стабільності;
- в) скорочення грошової маси;
- г) ліквідація зовнішньоторговельного дефіциту.

2. Фіскальна політика передусім пов'язана з:

- а) регулюванням валютного курсу;
- б) формуванням та використанням державного бюджету;
- в) контролем грошової маси;
- г) лібералізацією торгівлі.

3. Головним органом реалізації монетарної політики є:

- а) Міністерство фінансів;
- б) Центральний банк;
- в) Державна казначейська служба;

г) Міністерство економіки.

4. Дефляційна політика держави спрямована на:

- а) стимулювання споживчого попиту;
- б) скорочення інфляції;
- в) підвищення рівня зайнятості;
- г) зростання державних інвестицій.

5. Який інструмент належить до непрямих методів економічної політики:

- а) субсидії підприємствам;
- б) податкові пільги;
- в) облікова ставка центрального банку;
- г) державні закупівлі.

6. Державна політика зайнятості спрямована на:

- а) збільшення податкових надходжень;
- б) забезпечення продуктивної зайнятості та зниження безробіття;
- в) обмеження імпорту робочої сили;
- г) підвищення мінімальної заробітної плати.

7. Інструментом антикризової економічної політики є:

- а) монетарна рестрикція;
- б) державні інвестиційні програми;
- в) лібералізація цін;
- г) приватизація державних підприємств.

8. Який із принципів регуляторної політики, на Вашу думку, є базовим;

- а) непередбачуваність;
- б) прозорість;
- в) зарегульованість;
- г) адміністративний тиск.

9. Основним завданням соціальної політики держави є:

- а) максимізація прибутку підприємств;
- б) забезпечення добробуту населення та соціальної справедливості;
- в) лібералізація ринку праці;
- г) зниження державного боргу.

10. Інфляційне таргетування - це стратегія:

- а) стримування бюджетного дефіциту;
- б) контролю рівня інфляції як головної мети монетарної політики;
- в) забезпечення стабільності валютного курсу;
- г) обмеження імпорту.

11. До прямих методів державного регулювання відноситься:

- а) зміна облікової ставки;
- б) ліцензування діяльності підприємств;
- в) валютна інтервенція;
- г) податкові пільги.

12. Основним джерелом формування державного бюджету є:

- а) державні позики;
- б) податкові надходження;
- в) друк грошей;
- г) зовнішня допомога.

13. Який з індикаторів демонструє економічне зростання?

- а) рівень інфляції;
- б) рівень безробіття;
- в) реальний ВВП;
- г) державний борг.

14. Державна регіональна політика спрямована на:

- а) посилення ролі столиці;
- б) збалансований розвиток територій;
- в) виключно розвиток промислових регіонів;
- г) скорочення державних інвестицій.

15. Економічна політика держави в умовах глобалізації має враховувати:

- а) лише внутрішній ринок;
- б) вплив міжнародної конкуренції та інтеграційних процесів;
- в) виключно потреби великих підприємств;
- г) тільки фіскальні інструменти.

Завдання 2 (діагностичне), 5 балів. Уряд України в умовах війни змушений одночасно збільшувати оборонні витрати та підтримувати соціальні програми. Це призводить до нарощування бюджетного дефіциту, який частково фінансується за рахунок зовнішніх позик. Оцініть ефективність такої фіскальної політики. У відповіді поясніть, як зростання бюджетного дефіциту впливає на макроекономічну стабільність; яку роль відіграють зовнішні запозичення у підтриманні платоспроможності держави; які потенційні ризики накопичення боргу у післявоєнний період.

МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА №2

Економічна політика та соціальна відповідальність

Завдання 1 (тестове), 8 балів

1. Що послужило причиною становлення і розвитку ідей корпоративної соціальної відповідальності в суспільстві:

- а) глобалізація;

- б) світова криза;
- в) антикорпоративні настрої;
- г) глобальне потепління.

2. Соціально відповідальна поведінка – це:

- а) можливість для організації реалізувати свої потреби в безпеці до стійкості;
- б) можливість підприємства сформулювати потреби для ведення бізнесу.

3. Розробка програм з соціальної відповідальності починається:

- а) з визначення цілей;
- б) з виявлення актуальних проблем;
- в) з пошуку необхідних засобів.

4. Реалізація проектів і програм з розвитку соціальної відповідальності організації:

- а) може повністю здійснюватися працівниками організації у рамках поставлених їм обов'язків за штатну заробітну плату;
- б) вимагає окремих проектів зі своїми бюджетами;
- в) не вимагає обов'язкового залучення зовнішніх спеціалістів (експертів, консультантів).

5. Соціальна відповідальність важлива тим, що вона:

- а) сприяє формуванню громадянського суспільства;
- б) сприяє підвищенню рентабельності;
- в) забезпечує підвищення якості бізнесу.

6. Основною характеристикою американської моделі соціальної відповідальності є:

- а) значна роль держави при визначенні напрямів діяльності підприємства;
- б) вплив держави на діяльність підприємства опосередкований;
- в) значний вплив інституту держави на бізнес, а також орієнтир на культурні традиції країни.

7. Основною характеристикою європейської моделі соціальної відповідальності є:

- а) значний вплив інституту держави на бізнес, а також орієнтир на культурні традиції країни;
- б) значна роль держави при визначенні напрямів діяльності підприємства;
- в) вплив держави на діяльність підприємства опосередкований.

8. Основною характеристикою азіатської моделі соціальної відповідальності є:

- а) вплив держави на діяльність підприємства опосередкований;
- б) значна роль держави при визначенні напрямів діяльності підприємства;

в) значний вплив інституту держави на бізнес, а також орієнтир на культурні традиції країни.

Завдання 2 (ситуаційне), 6 балів

Розглянути запропоновані ситуаційні завдання та відповіді на питання.

Лікар компанії стала помічати зростаюче число випадків захворювання емфіземою легень у робітників, які працюють на підприємстві. Вона повідомляє про це керівництву. Їй пропонують реєструвати подібні випадки, але не повідомляти про це громадськість. Із збільшенням кількості захворювань, вона доходить висновку про наявність зв'язку між застарілою вентиляційною системою та числом хворих. Вона доводить до відома про це керівництво фірми, і їй знову пропонують продовжувати спостереження, але не проводити аналізів і нічого нікому не говорити, щоб не стривожити робітників.

Запитання:

1. Чи є у неї моральний обов'язок чинити так, як їй наказують?
2. Чи є у неї моральний обов'язок робити будь-що інше, крім того, що від неї потребує керівництво? Обґрунтуйте відповідь.

Завдання 3 (діагностичне), 6 балів

Проаналізуйте та сформулюйте основні перешкоди становлення та розвитку соціальної відповідальності в Україні.

Загальна максимальна можлива кількість балів за 1 модульну контрольну роботу - 20 балів.

Час на виконання.

На виконання всього контрольного завдання відводиться **2 академічні години**.

Мінімальний поріг.

Для успішного складання модульного контролю здобувач повинен набрати не менше 12 балів (60% від максимальної кількості).

Загальні критерії оцінювання тестових завдань:

Бали	Процент виконання	Результат
19-20	91-100%	Зараховано
16-18	83-90%	
14-15	76-82%	
13	60-75%	
12	60-67%	
0-11	< 60%	Не зараховано

5.4 Індивідуальні завдання та критерії їх оцінювання

Індивідуальні завдання з навчальної дисципліни «Економічна політика та соціальна відповідальність» є формою самостійної роботи здобувача і виконуються в наступному вигляді:

1. Есе, тези доповідей, наукова стаття в фаховому збірнику, участь в наукових конференціях тощо.

2. Участь в програмах неформальної/інформальної освіти, проходження онлайн курсу від Prometheus тощо.

Під час виконання ІНДЗ оцінюються такі компоненти:

- Слайди до відповіді/презентації – 5 балів
- Повнота розкриття теми, висвітлення сучасної проблематики, аналіз різних концепцій, підходів, ідей – 10 балів
- Якість оформлення бібліографічних даних, науковий стиль – 5 бали
- Самостійність та креативність – 10 балів

Максимальна кількість балів - 30 балів.

5.5 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Екзамен. Відбувається згідно з «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП» <http://surl.li/fkfyee>

Орієнтовний перелік питань для семестрового комплексного контролю:

1. Сутність та принципи економічної політики.
2. Позитивна та нормативна економічна політика.
3. Теорії економічної політики.
4. Економічна політика і державне регулювання економіки: спільне, відмінності.
5. Держава як головний суб'єкт економічної політики.
6. Теорія суспільного вибору в економічній політиці.
7. Зміст «політичного циклу».
8. Моделі розробки економічної політики.
9. Наукові концепції економічної політики.
10. Система цілей економічної політики.
11. Механізм реалізації економічної політики.
12. Економічна політика і механізм її формування
13. Методи та засоби економічної політики.
14. Основні інструменти економічної політики.
15. Пряме й непряме регулювання економіки.
16. Індикативне планування і програмування.
17. Еволюція методів та інструментів економічної політики
18. Економічні інтереси в суспільстві та їх суперечності.
19. Необхідність і механізм узгодження інтересів.
20. Економічна політика як механізм узгодження інтересів.
21. Вплив державного політичного устрою на економічну політику.

22. Мета узгодження, оптимізації інтересів.
23. Ефективність економічної політики.
24. Інституціональні фактори економічного розвитку.
25. Соціальна орієнтація в економічній політиці.
26. Вплив інституціональних факторів на економічну політику.
27. Вплив моральних факторів на економічну політику.
28. Особливості економічної політики перехідного періоду.
29. Вибір економічної моделі розвитку України.
30. Пріоритетні стратегічні напрямки перехідного періоду. Економічна тактика перехідного періоду.
31. Політика соціальної орієнтації.
32. Соціальна політика як складова економічної стратегії.
33. Національні пріоритети економічної політики України.
34. Основні напрямки та зміст структурних зрушень в економіці під впливом НТР.
35. Сутність структурної політики та її трактування в економічній літературі.
36. Головні завдання та складові структурної політики.
37. Цілі, підйоми і засоби дії держави в реалізації галузевої складової структурної політики.
38. Регіональна складова структурної політики: суть, необхідність, мета.
39. Інституціональний підхід (складова) структурної політики.
40. Методи та інструменти державного регулювання структури економіки.
41. Стратегічні пріоритети структурної політики в Україні на початку ХХІ ст.
42. Моделі макроекономічної політики. Фінансові методи економічної політики.
43. Грошово-кредитна політика: форми, методи, моделі.
44. Концепції бюджетної політики.
45. Бюджетний дефіцит: причини, сутність, джерела покриття.
46. Державна регіональна політика: сутність і завдання.
47. Реалізація регіональної політики в Україні. Предмет і структура регіональної політики.
48. Основні напрямки соціальної політики. Концепції соціальної справедливості в ринковій економіці.
49. Пріоритети соціальної політики в Україні.
50. Показники ефективності соціальної політики.
51. Розрив між вартістю робочої сили та заробітною платою в Україні і способи його усунення
52. Сутність і напрямки зовнішньоекономічної політики.
53. Зовнішньоекономічна політика за умов глобалізації.
54. Особливості зовнішньоекономічної політики України.
55. Механізм зовнішньоекономічної діяльності.
56. Економічна політика забезпечення економічної безпеки.

- 57.Економічна політика забезпечення економічної безпеки за умов глобалізації економіки.
- 58.Співвідношення і взаємодія економічних відносин та юридичних принципів.
- 59.Правова реформа як фактор піднесення ефективності економічної політики в Україні.
- 60.Адміністративна реформа в Україні як чинник підвищення дієвості економічної політики.
- 61.Інституціонально-правове забезпечення трансформації відносин власності в Україні.
- 62.Інституціонально-правове забезпечення податкової політики в Україні.
- 63.Основні напрямки підвищення дієвості вітчизняного господарського законодавства як основи реалізації ринкової трансформації економіки
- 64.Оцінка й коригування державної економічної політики.
- 65.Еволюція методів та інструментів економічної політики.
- 66.Суть інвестиційної моделі зростання.
- 67.Проблеми розвитку внутрішнього ринку України.
- 68.Необхідність реформування АПК.
- 69.Інвестиційна політика.
- 70.Політика зайнятості в Україні.

Шкала відповідності оцінок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Політика курсу:

Здобувачі вищої освіти дотримуються правил академічної доброчесності (згідно загальних правил Північноукраїнського інституту ПрАТ «ВНЗ

«МАУП»»):

обов'язкове відвідування навчальних занять;
активність здобувача під час практичних занять;
робота в команді;
своєчасне виконання завдань самостійної роботи;
відпрацювання пропущених занять можливе під час самостійної підготовки та консультацій викладача;
презентації та доповіді мають бути авторськими та оригінальними;
вся література, яку здобувачі не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі вищої освіти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Не допустимо: пропуск занять без поважних причин; запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при зверненні до текстів нормативно-правових актів); списування та плагіат.

Список літератури

Основні джерела:

1. Виговська, В., Городніченко, Ю., Сологуб, І. Біла книга реформ 2025. Київ: Вокс Україна, 2025. 160 с. URL: <https://voxukraine.org/wp-content/uploads/2025/04/White-Book-of-Reforms-2025-ukr.pdf>

2. Економічна теорія [Електронний ресурс] : *навчальний посібник для самостійної роботи студентів* / М. А. Мащенко, М. С. Бріль, О. М. Кліменко [та ін.]; заг. ред. М. А. Мащенко; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 265 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/32799>

3. Макро- та мікроекономіка [Електронний ресурс] : *навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня* / М. А. Мащенко, М. С. Бріль, О. М. Кліменко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, доцента М. А. Мащенко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 214 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27811>

Додаткові джерела:

4. Кліменко О. М. Особливості втрати інтенсивності державного економічного регулювання в кризовому періоді. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27403>

5. Колядка, М., Феєр, О. Теоретичні основи монетарної політики в умовах глобальної нестабільності. Мукачево: Мукачівський державний університет, 2025. 24 с.

URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/75>

6. Мащенко М. А. Роль інвестиційно-інноваційної політики в умовах формування циркулярної економіки / М. А. Мащенко, О. М. Кліменко, І. Ф.

Лісна та ін. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Т. 7. № 3. С. 54 – 60.

URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29379>

7. Ослунд, А., Кубілюс, А. Відбудова, реформування та вступ України до ЄС. Київ: Наш Формат, 2024. 280 с.

8. Робінсон, Дж. Чому нації занепадають. Походження влади, багатства і бідності. Київ: Наш Формат, 2022. 432 с. 12

9. OECD Economic Surveys: Ukraine 2025. Paris: OECD Publishing, 2025. 180 p. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-ukraine-2025_940cee85-en.html

10. EU Executive Floats Idea of Reparations Loan for Ukraine, Based on Frozen Russian Assets. London: Reuters, 2025. <https://www.reuters.com/business/finance/eu-executive-floats-idea-reparations-loan-ukraine-based-frozen-russian-assets-2025-09-10>

11. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

12. Міністерство фінансів України: <https://mof.gov.ua/uk/>.

13. Національний банк України: <https://bank.gov.ua>

14. Статистика України : науковий журнал: www.ukrstat.gov.ua.